

Norges vassdrags- og energidirektorat
Postboks 5091
0301 OSLO

Saksbehandler, innvalgstelefon
Kari Tønset Guttvik, +47 73 19 92 05

Uttalelse - fornyelse av konsesjon for regulering og vannuttak fra Lenavassdraget i Orkland kommune

Vi viser til brev fra NVE av 25.08.2021, vedlagt høring av søknad om fornyelse av konsesjon for regulering og vannuttak fra Lenavassdraget i Orkland kommune i Trøndelag. Videre følger vår uttalelse til saken som er gjort i samråd med Miljødirektoratet.

Bakgrunn

Lerøy Midt har tidsbegrenset konsesjon etter vannressursloven frem til 31.12.2021, til å regulere innsjøene Fjerdings, Frostadvatnet og Utnesvatnet, overføre vann fra Fjerdings til Frostadvatnet og vannuttak fra Utnesvatnet til produksjon av settefisk.

Lerøy Midt AS søker om å videreføre eksisterende reguleringer, overføring og vannuttak fra vassdraget. Nye inngrep vil være regulering av Frostadvatnet, fordi denne reguleringen ikke er tatt i bruk, og endret utforming på overføringen fra Fjerdings til Frostadvatnet slik at denne ikke påvirker vannstanden i tjernet Fiskløysa.

Det er søkt om helårig slipp av minstevannføring fra Fjerdings, Frostadvatnet og Utnesvatnet på hhv. 100 l/s, 18 l/s og 125 l/s. Eksisterende dammer i utløpet av Fjerdings og Utnesvatnet, eksisterende inntakskonstruksjoner i innsjøene og vannledning fra Utnesvatnet skal ikke endres.

Selskapet ønsker å fortsatt regulere og ta ut vann fra Lenavassdraget, og søker om tillatelse til å:

- å regulere Fjerdings mellom LRV på kote 120,12 og HRV på kote 120,82
- overføre inntil 300 l/s fra Fjerdings til Frostadvatnet
- å regulere Frostadvatnet mellom LRV på kote 79,50 og HRV på kote 80,50
- å regulere Utnesvatnet mellom LRV på kote 76,16 og HRV på kote 77,16
- å ta ut maksimalt 217 l/s fra Utnesvatnet til produksjon av settefisk

Uttalelsen til Statsforvalteren i Trøndelag er gjort i samråd med Miljødirektoratet.

Bestemmelser og mål for naturverdier

Vannforskriften setter miljømål med frister for alt vann i Norge. Dette gjøres i regionale vannforvaltningsplaner og tiltaksprogrammer, og vises i vann-nett. Et viktig formål med vannforskriften er å sikre en mer helhetlig og økosystembasert vannforvaltning i Norge. Hjemlene for miljøtiltak som må gjennomføres for å oppfylle miljømålene er fastsatt i de relevante sektorenes regelverk. I Lena er økologisk tilstand er moderat, det betyr at nye tiltak er nødvendig for å nå miljømålet for Lena, som er god økologisk tilstand. Påvirkere/forurensere er ansvarlig for å gjennomføre slike tiltak.

Naturmangfoldloven omfatter all natur og alle sektorer som forvalter natur eller som fatter beslutninger med konsekvenser for naturen. Loven regulerer forvaltning av arter, områdevern, fremmede organismer og utvalgte naturtyper og tar vare på leveområder for prioriterte arter. Lovens formål (§ 1) er at naturen med dens biologiske, landskapsmessige og geologiske mangfold og økologiske prosesser tas vare på ved bærekraftig bruk og vern. Forvaltningsmålet for arter (§ 5) er at deres genetiske mangfold ivaretas på lang sikt og at artene forekommer i levedyktige bestander i sine naturlige utbredelsesområder. Høsting kan bare tillates når best tilgjengelige dokumentasjon tilsier at arten produserer et høstbart overskudd.

Våre vurderinger

Da reguleringen i Frostadvatnet ikke er tatt i bruk innen den tidsbegrensete konsesjonen, mener vi at en eventuell ny konsesjon bør ha **prøvereglement** på grunn av den nye situasjonen som oppstår når Frostadvatnet reguleres. Det er hensiktsmessig å ha mulighet til å justere vannhusholdningen i systemet etter en prøveperiode.

Alle må kunne kontrollere vannstander og vannføring på en enkel måte. Allmenheten må enkelt kunne se hva vannstand og vannføring skal være, og hva den er i sanntid på aktuelle punkter i vassdraget.

Det må gjøres en avveining mellom økte **minstevannføringer og variasjon i vannføring**. Vi ser at minstevannføringene som er foreslått er lavere enn vanlig, vi savner en framstilling av hva ulike vannføringer gir av vanndekning i viktige områder for elvemusling og vertsfisk i elva. Vassdragets utforming er mulig slik at vanndekt areal ikke blir vesentlig redusert ved de vannføringene som er foreslått? Overløp med flomeffekter er viktig for å rense substratet i elva og for å gi levevilkår for invertebrater (bunndyr), elvemusling og fisk. Lave minstevannføringer kan aksepteres mot høyere frekvens av overløp og flom som kan rense substratet og gjøre det bedre for blant annet elvemusling.

Det blir økt intensitet av ekstremnedbør i framtidens klima, og det forventes et **klimapåslag** i norske vassdrag på 20 % i snitt. Lerøy Midt må disponere vannet på en slik måte at det ikke går utover minstevannføring og dermed det akvatiske økosystemet ved lengre perioder med tørke. Spesielt sommerstid viser målinger i tiltaksplanen (rapporten fra Sweco), at temperaturen i vannet kan komme opp i høye temperaturer som kan bla. skade den allerede sterkt påvirkede elvemuslingsbestanden.

Det må sikres at vannet benyttes til omsøkte formål, og at ikke ekstra vann (utover det som trengs til settefiskproduksjonen) kan benyttes til andre formål som ikke er omsøkt eller som ikke følger av

konsesjonsteksten. Eksempel på annet formål er bruk av ferskvann til avlusning av fisk fra matfisklokaliteter. En ekstra vannbruk utover konsesjonen, kan føre til at man oftere kommer i knapphetssituasjoner. Det må unngås, da vann utover settefiskproduksjonen må gå i elva til gode for artene der.

I forbindelse med søknad om forlengelse av konsesjon har NVE stilt krav om at det utarbeides en tiltaksplan for **elvemusling**. Dette er viktig, all den tid rekrutteringen er dårlig i hele vassdraget, og det er et vidtrekkende problem med tetting av substrat/dårlig oksygenert substrat. Sweco har i rapporten laget en liste over mulige tiltak som kan gjennomføres for å bedre forholdene til elvemuslingen og på sikt styrke bestanden. Det må stilles krav i konsesjon som gjør regulanten ansvarlig for elvemuslingbestanden i vassdraget, sammen med andre relevante påvirkere. Tiltaksplanen må konkretiseres og gjennomføres. Det bør vurderes om dette kan kobles til konsesjonsvilkårene.

Stertelva har kanskje hatt den tetteste bestanden i vassdraget. Nå er denne svært redusert, tilnærmet fraværende på grunn av tidligere tørrlegging og forurensing. Det må være et mål og reetablere denne delen av bestanden.

Vandringsmuligheter og levekår for **aure**, vertsfisk for elvemusling, må forbedres. Nedslipp fra vannene har trolig gitt ekstra tilfang av fisk og vertsfisk for elvemusling i elvene. Hvordan opprettholde god vertsfiskbestand når det er så mange dammer i vassdraget? Påvirker bør se på muligheten for å lette vandring, slik at målet om god økologisk tilstand kan nås. Ellers bør foreslåtte tiltak for å bedre gyte- og oppvekstforhold i vassdraget gjennomføres i alle relevante sektorer.

Tilstanden for **sjøaure** i Lenavassdraget er *svært dårlig (rød)*, på grunn av flere påvirkningsfaktorer jf. rapport nr 7 (2019) fra Vitenskapelig råd for lakseforvaltning. Utdrag fra rapporten:

Vassdragsnummer	Vassdragsnavn	Fylke	Bestands-tilstand	Miljøgifter	Samferdsel	Arcalinnegrep	Landbruk	Avløp	Forsuring	Uthygd for vannkraft	Vannkraftregulering	Annen vannbruk	Lakselus	Fangstpåvirkning
119.61Z	Slørdalselva	Trøndelag	Moderat	0	0	0	0	0	0	Nei	0	1	3	0
119.6Z	Åstelva	Trøndelag	Moderat	0	0	0	0	0	0	Nei	0	0	3	0
119.8Z	Temingselva i Agdenes	Trøndelag	Dårlig	0	1	0	1	0	0	Nei	0	1	3	0
119.9Z	Fremstadelva	Trøndelag	Dårlig	0	0	0	2	0	0	Nei	0	0	3	0
120.11Z	Grønningselva	Trøndelag	Dårlig	0	2	0	1	0	0	Nei	0	0	3	0
120.1Z	Stordalselva	Trøndelag	Dårlig	0	0	0	1	0	0	Nei	0	0	2	0
120.2Z	Lena	Trøndelag	Svært dårlig	0	2	0	3	0	0	Nei	0	1	2	0

For å oppnå god økologisk tilstand må forholdene for sjørret bedres ved at påvirkning fra landbruk (svært dårlig/rød), samferdsel og lakselus (dårlig/orange), og annen vannbruk/settefiskproduksjon (moderat/gul) må bedres, slik at de alle til sammen gir god tilstand (grønn farge). For å oppnå forvaltningsmålene forventes det at konsesjonen ikke begrenser nødvendig forbedring (fra gul til grønn farge) på området «annen vannbruk».

Laks er en forvaltningsrelevant art, som Norge har et særlig ansvar for. Gytebestandsmålet for laks i Lena/Storelva er 18 kg (15-21 kg). Hvorvidt det oppnås eller ikke fins det ikke kunnskap om. Det finnes ikke fangststatistikk eller gytefisktelinger i vassdraget, som kan gi en slik vurdering. Ved manglende kunnskap må beslutningstakere vise hvordan føre-var-prinsippet er vurdert i beslutninger.

Bestanden med **europaisk ål** (*Anguilla anguilla*) har gått sterkt tilbake. Bestanden er lavere enn den biologiske bæreevnen. Bestanden av ål på glassålstadiet har minnet til under 5 % av hva bestanden var før 1980. Den er på rødlista med kategori sårbar (VU). Typiske vassdrag med stor verdi for ål er vassdrag med lavtliggende næringsrike innsjøer. Lenavassdraget er trolig et slik vassdrag. Naturnavn i nedbørfeltet (Åltjønn) indikerer også dette. Vi anbefaler at det gjøres en gjennomgang av opp- og nedvandringsforhold for ål, og tiltak for å optimalisere dette, slik at man sikrer gode levekår for arten. Ål bør registreres av anlegget og slippes ut i elva igjen, hvis den kommer inn i anlegget (noe som ikke er uvanlig).

Konklusjon

All den tid settefiskproduksjonen er etablert for mange år siden, mener vi det kan gis konsesjon innen forsvarlige rammer for naturtyper og arter. Da deler av reguleringen ikke er tatt i bruk, mener vi det bør gjøres slik, at en kan justere reglementet noen år etter at nye regler er tatt i bruk. Vi ønsker at standard naturforvaltningsvilkår tas inn i konsesjonen.

Med hilsen

Anne Sundet Tangen (e.f.)
seksjonsleder
Seksjon plan- og inngrepsforvaltning

Kari Tønset Guttvik
seniorrådgiver
Seksjon plan- og inngrepsforvaltning

Dokumentet er elektronisk godkjent

Kopi til:

Orkland kommune	Postboks 83	7301	ORKANGER
Orkland kommune vannområdet Orkla	Postboks 83	7301	ORKANGER
Miljødirektoratet	Postboks 5672 Torgarden	7485	TRONDHEIM